

Försäkringsbedrägerier i Sverige

2013

Försäkringsbedrägerier- från småfifflore till maffia

Varje år betalar den svenska försäkringsbranschen ut ungefär 50 miljarder kronor i skadeersättning till sina kunder i mer än 2 miljoner skadeärenden. Försäkringar spelar en viktig roll i samhället men försäkringslösningar fungerar inte om de missbrukas. Försäkringsbedrägerier är ett allvarligt brott med fängelse i straffskalan. Försäkringsbedrägerier begås av både ”småfifflore” och grovt yrkeskriminella. Attitydundersökningar visar att cirka tio procent av allmänheten kan tänka sig att genomföra ett försäkringsbedrägeri. Samtidigt finns det tecken på att organiserade bedrägerier blir en allt viktigare finansieringskälla för kriminella nätverk. Bedrägerierna gör att de ärliga försäkringstagarna drabbas av högre premier. Högre premier kan i förlängningen leda till att färre väljer att försäkra sig. Om färre personer försäkras kommer bedrägerierna att slå ännu hårdare mot kvarvarande försäkringstagare. Försäkringsbranschen arbetar därför aktivt med att upptäcka och förebygga försäkringsbedrägerier. Det är försäkringsföretagens skyldighet att skydda kollektivet mot bedrägerier. Men det räcker inte att försäkringsföretagen avböjer att betala ut försäkringsersättning vid uppdagade bedrägerier. Det krävs också att rättsväsendet ingriper mot uppenbara och storskaliga bedrägerier. Alla försäkringstagare tjänar på att vi tillsammans arbetar för att motverka bedrägerier och organiserad brottslighet. Det ger ett tryggare samhälle för oss alla.

Christina Lindenius, vd Svensk Försäkring

Mats Galvenius, vd Larmtjänst

Försäkringar och försäkringsbedrägerier

Försäkringar spelar en viktig roll i samhället och bygger på principen att risker sprids över en större grupp. På så sätt kan privatpersoner och företag skydda sig från oförutsedda händelser till en rimlig kostnad. Försäkringslösningar fungerar dock inte i längden om enskilda individer eller kriminella nätverk missbrukar systemet för egen vinning.

Försäkringens idé är enkel: man delar på riskerna. Den som försäkras sig delar sin risk med ett större kollektiv i stället för att själv bära hela risken. Genom försäkringar kan enskilda individer och företag skydda sig ekonomiskt från oförutsedda händelser, till exempel för brott och olyckor, som annars skulle kunna leda till ekonomisk katastrof. Varje försäkringstagare betalar en premie som speglar den risk man tillför kollektivet. Ju fler som väljer att försäkra sig desto större

blir tryggheten i försäkringskollektivet.

Varje år hanterar den svenska skadeförsäkringsföretagen mer än 2 miljoner skadeärenden och betalar ut ungefär 50 miljarder kronor i skadeersättning till sina kunder. En grov uppskattning är att försäkringsbedrägerier utgör mellan 5 till 10 procent av dessa utbetalningar, cirka 2,5 - 5 miljarder kronor årligen. Kostnaderna för bedrägerier drabbar ytterst de ärliga kunderna genom höjda premier.

Försäkringsbedrägerierna begås av både ”småfiffare” och grovt yrkeskriminella. De enskilda individerna inser kanske inte alltid att försäkringsbedrägeri är ett allvarligt brott medan yrkeskriminella ser bedrägerierna som en relativt lönsam brottslighet eftersom risken att åka fast upplevs som låg och de utdömda straffen är jämförelsevis låga.

Ett försäkringsbedrägeri uppstår när en försäkringstagare genom sitt agerande får ersättning för en skada som inte inträffat eller medvetet skaffar sig en högre ersättning än vad den försäkrade är berättigad till. Att överdriva värdet på det som stulits eller gått sönder är ytterligare ett exempel. Att medvetet lämna oriktiga uppgifter vid tecknande av en försäkring är också ett försäkringsbedrägeri. Den som inte beskriver sin försäkringshistorik eller sitt beteende på ett korrekt sätt kan få en för låg premie.

Exempel på försäkringsbedrägerier är att:

- medvetet förstöra sin mobiltelefon för att kunna använda försäkringsersättning till att köpa en nyare modell.
- arrangera en trafikolycka med sin defekta bil för att få ut en försäkringsersättning som överstiger värdet av den krockade bilen.
- sälja sin bil utomlands och sedan anmäla den som stulen.
- åka utomlands för en Schönheitsoperation och med stöd av ett falskt kvitto från kliniken hävda att det handlade om en akut sjukhusbehandling.
- medvetet lämna oriktiga uppgifter i en hälsodeklaration vid tecknande av en liv-, sjuk- eller sjukvårdsförsäkring.
- påstå eller överdriva smärtor eller andra skadesymtom efter en bilolycka.

Försäkringsbedrägerier i Sverige

Försäkringsbedrägerier kostar uppskattningsvis 2,5 – 5 miljarder kronor årligen. Varje år utreder de svenska försäkringsföretagen närmare 7 000 misstänkta bedrägerier och oklara försäkringsfall. Försäkringsföretagen avböjer skadeutbetalningar på närmare en halv miljard kronor årligen.

Varje år betalar de svenska skadeförsäkringsföretagen ut ersättning i mer än 2 miljoner skadeärenden. Bara 3 promille av skadefallen blir föremål för bedrägeriutredning av försäkringsföretagen. Bedrägeriutredningarna leder till att försäkringsföretagen avböjer knappt 1 procent av skadeanspråken. Endast en liten andel av bedrägeriförsöken polisanmäls av försäkringsföretaget.

Statistik om skadeförsäkring 2013

- Ca 50 miljarder kronor i utbetalda skadeersättningar
- Ca 2 miljoner anmälda skador
- 6 600 bedrägeriutredningar
- 463 miljoner kronor i avböjda skadeersättningar
- 326 polisanmälda försäkringsbedrägerier

Källa: Svensk Försäkring, Larmtjänst och Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Under senare år har det skett en markant ökning av skadeersättningar som avböjs av försäkringsföretagen. Under 2013 var ökningen 17 %. Ökningen var särskilt kraftig för skador i hem/villa/reseförsäkringar och motorförsäkringar. Antalet genomförda bedrägeriutredningar var oförändrat, vilket tyder på att försäkringsföretagen blir bättre på att välja ut sina utredningsärenden. Under 2013 ökade antalet polisanmälda försäkringsbedrägerier.

Ökning av avböjda skadeersättningar

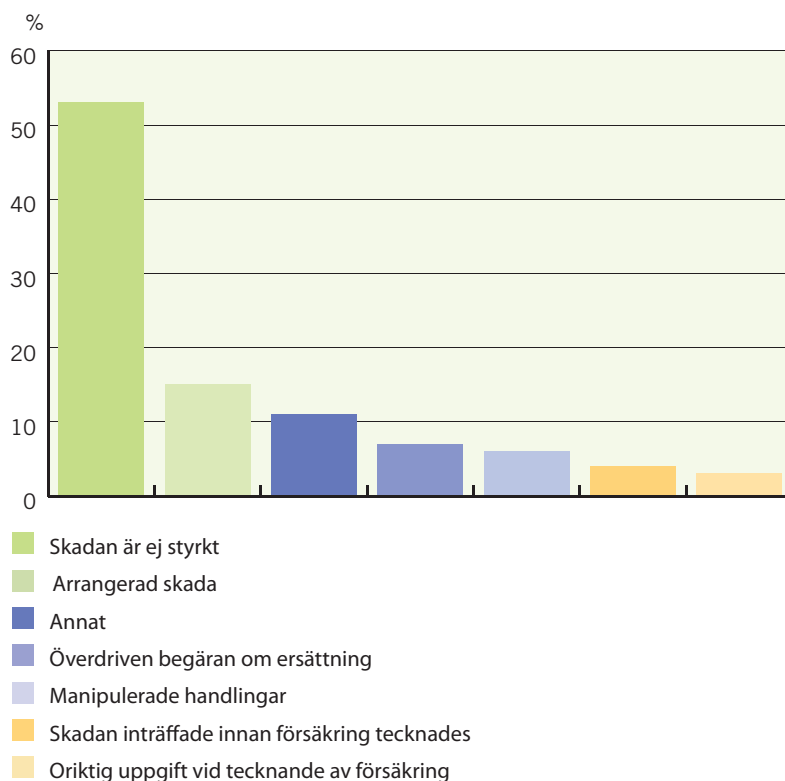
	2013	2012	Ökning
Avböjda skador (mkr)	462,9	397,3	+ 17 %
Varav:			
• Hem- /villa-/ reseskador	152,4	124,3	+23 %
• Motorskador	185,2	124,2	+ 49 %
• Företagsskador	54,6	63,2	- 14 %
• Personskador	65,9	79,5	- 17 %
• Övriga skador	4,8	6,2	- 23 %
Antal utredningar	6 600	6 595	0%
Antal polisanmälningar gjorda av försäkringsföretag	241	233	+3 %

Källa: Larmtjänst.

Baserat på statistik inrapporterad av följande skadeförsäkringsföretag: Dina, Folksam, Gjensidige, If Skadeförsäkring, Länsförsäkringar, Moderna Försäkringar och Trygg Hansa.

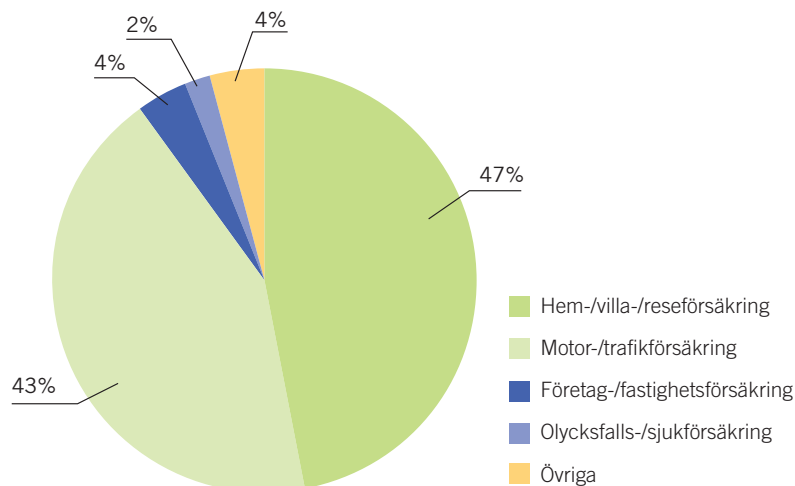
Den vanligaste orsaken till att försäkringsföretaget avböjer utbetalning av skadeersättning är att försäkringsfallet inte har inträffat eller inte kan styrkas. Drygt hälften av de misstänkta bedrägerifallen avböjdes på denna grund. Den näst vanligaste orsaken är att skadan är arrangerad. Överdriven begäran om ersättning, s.k. påplussning, motsvarade endast 6 % av de misstänkta bedrägerierna. I själva verket är försök till påplussning betydligt vanligare men ofta kontrolleras och hanteras oriktiga uppgifter redan tidigt i skaderegleringsprocessen. Dessa ärenden omfattas därför inte av denna statistik.

Orsak till avböjande

Det är framför allt inom försäkringskategorierna hem/villa/rese (47 %) och motorfordon (43 %) som försäkringsföretagen avslöjar försök till försäkringsbedrägerier. Företags- och fastighetsförsäkringar står för ett litet antal avslöjade bedrägeriförsök men beloppen är ofta stora. Kategorin Övrigt omfattar bl.a. ansvars- och båtförsäkringar.

Andel misstänkta försäkringsbedrägerier: kategorier av försäkringar

Statistiken på sida 7 - 9 bygger på bakgrundsvariabler för 1 626 försäkringsfall där försäkringsföretaget beslutat att avböja anspråk på skadeersättning efter en bedrägeriutredning. Statistiken är inrapporterad till Larmtjänst under 2013 av följande skadeförsäkringsföretag: Dina, Folksam, Gjensidige, If Skadeförsäkring, Länsförsäkringar, Moderna Försäkringar och Trygg Hansa.

Vem begår försäkringsbedrägerier?

Allmänhetens attityder mot försäkringsbedrägerier är tyvärr ganska förlåtande. En analys av bakgrundsvariabler för avslöjade bedrägerier visar att det finns betydande skillnader beroende på kön, ålder och geografi när det gäller benägenheten att begå försäkringsbedrägerier.

I en undersökning av allmänhetens attityder till försäkringsbedrägerier framgår det att 10% av allmänheten kan tänka sig att plussa på ett värde i samband med en inträffad skada. Nästan lika många kan tänka sig att lägga till ett påhittat föremål i en skadeanmälan. Däremot är det få personer som kan tänka sig att anmäla en skada som aldrig inträffat.

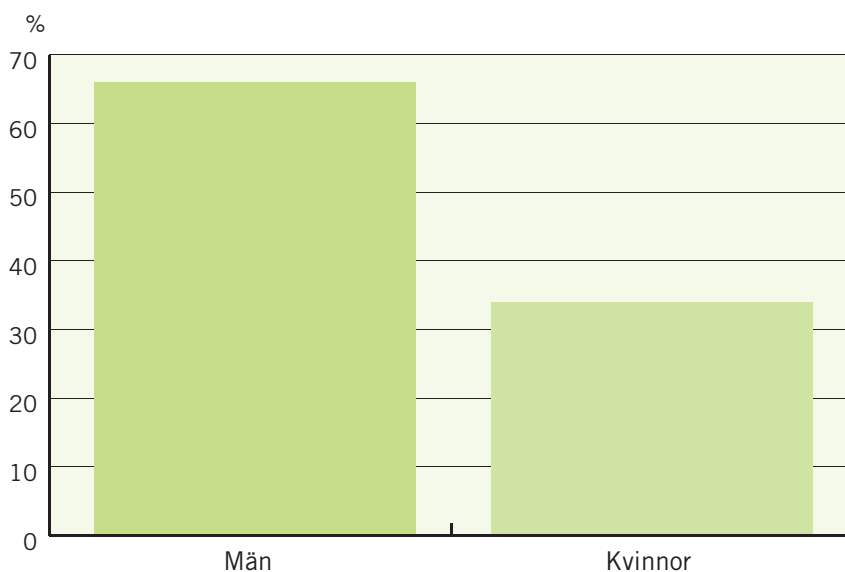
Attityder till försäkringsbedrägerier

Påplussning av värde vid skada
10% kan tänka sig
59% absolut inte
Lägga till påhittat föremål i samband med skada
8% kan tänka sig
68% absolut inte
Anmäla skada som ej inträffat
1% kan tänka sig
89% absolut inte

Källa: Attitydundersökning utförd av Novus under perioden 24-29 januari 2013 på ett riksrepresentativt urval av personer i åldersgruppen 18-79 år. Totalt genomfördes 1012 intervjuer.

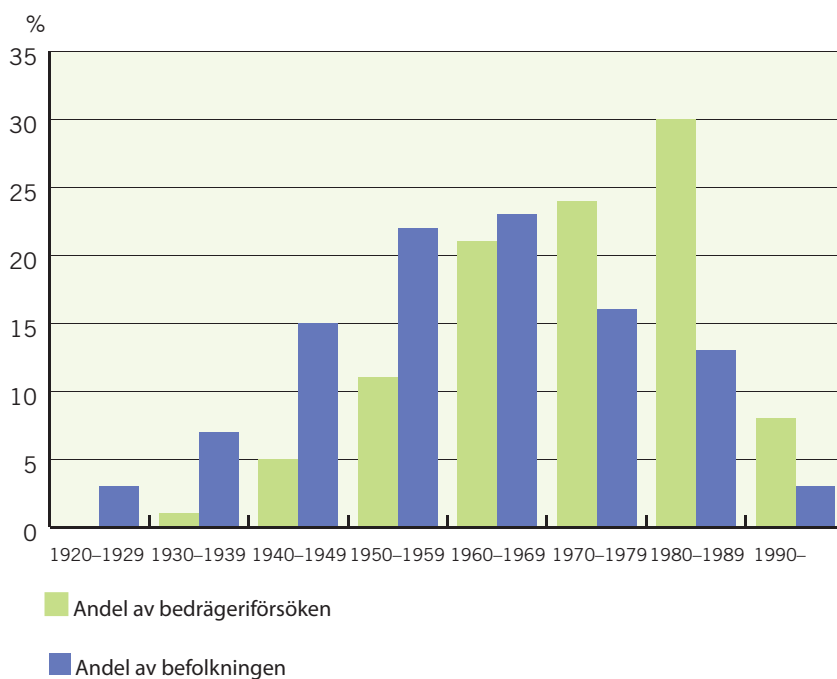
En analys av bakgrundsvariabler vid misstänkta försäkringsbedrägerier visar att män är tydligt överrepresenterade även om man tar hänsyn till att det finns fler män än kvinnor bland försäkringstagarna för vissa försäkringskategorier, t.ex. för motorfordonsförsäkringar.

Vem begår försäkringsbedrägerier: kön?

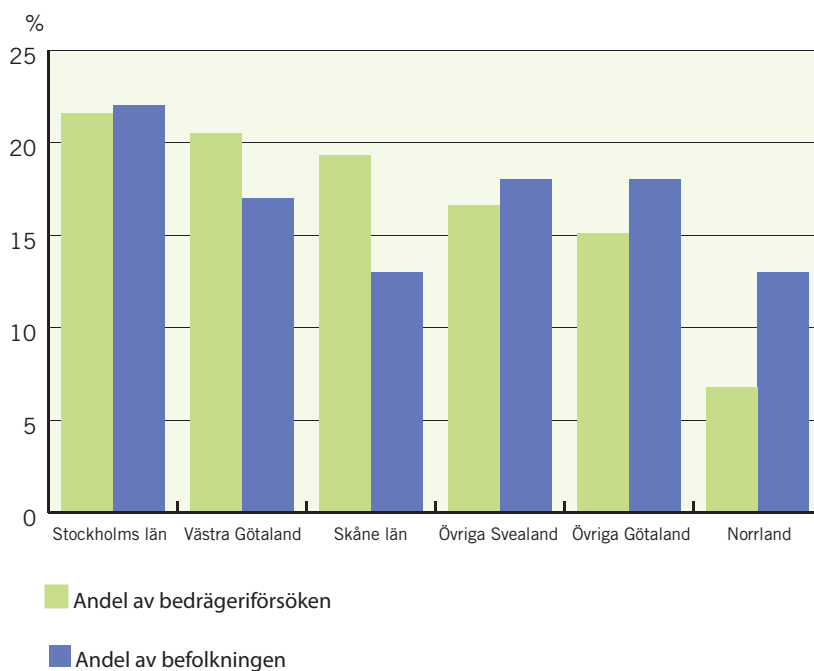
Yngre försäkringstagare är överrepresenterade i de fall av misstänkta försäkringsbedrägerier som avslöjas av försäkringsföretagen. Försäkringstagare födda på 1980-talet är involverade i misstänkta bedrägerier sex gånger så ofta som försäkringstagare födda på 1940-talet, trots att 80-talisterna har färre försäkringar än 40-talisterna.

Vem begår försäkringsbedrägerier: födelseår?

En analys av den geografiska fördelningen av avslöjade bedrägeriförsök visar att försäkringstagare i Skåne län och i Västra Götalands län är överrepresenterade i förhållande till befolkningsandelen medan andelen avslöjade bedrägeriförsök i Norrland är betydligt lägre än befolkningsandelen. För övriga regioner ligger andelen bedrägeriförsök i linje med befolkningsandelen. Skillnaderna kan i viss mån spegla vilka resurser försäkringsföretagen lägger på att utreda försäkringsbedrägerier i olika delar av landet.

Var begås försäkringsbedrägerier: geografi?

Polisanmälningar, åtal och domar

Försäkringsbedrägerier är ett brott med ett högt mörkertal. Under 2013 polisanmäldes 326 försäkringsbedrägerier men det är långt ifrån alla brott som anmäls. Av de polisanmälningar som görs leder inte ens en tredjedel till åtal.

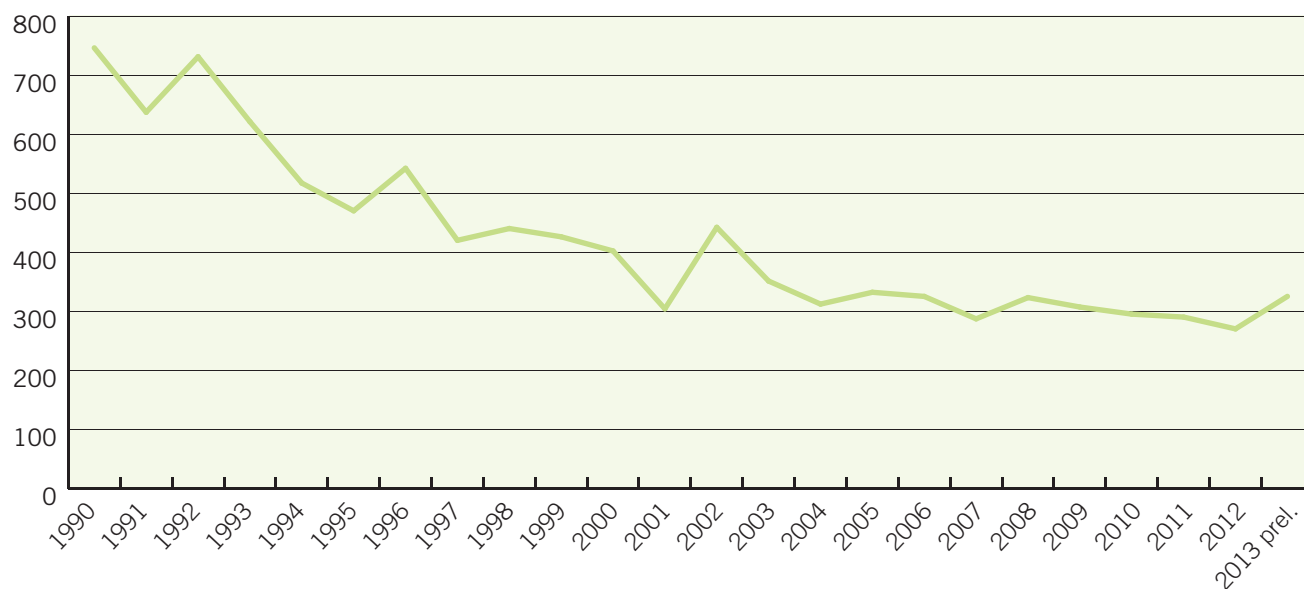
De större svenska försäkringsföretagen har egna utredningsenheter som i huvudsak består av utredningsinspektörer med polisiär bakgrund. Utredningsverksamheten bedrivs enligt högt ställda etiska och kvalitetsmässiga krav i enlighet med en branschgemensam riktlinje för utredning av oklara försäkringsfall. Varje år genomför de svenska skadeförsäkringsföretagen nästan 7 000 bedrägeriutredningar, vilket motsvarar ca 0,3 % av antalet anmälda försäkrings-skador. De fall som blir föremål för bedrägeriutredning gäller exempelvis när det finns oklarheter i de underlag eller den informa-

tion som försäkringstagaren lämnar till försäkringsföretaget. Flertalet polisanmälningar av försäkringsbedrägerier görs av försäkringsföretagen. Det händer även att polisen anmäler försäkringsbedrägerier som upptäckts i samband med andra brottsutredningar.

Statistiken visar att antalet polisanmälda försäkringsbedrägerier trendmässigt sjunker. Dock speglar det knappast den faktiska brottsutvecklingen. En anledning till att polisanmälningarna sjunker kan vara att polis och åklagare lägger allt mindre resurser på att utreda denna typ av brottslighet. Eftersom polisan-

mälningarna sällan leder till åtal anmäler försäkringsföretagen endast en liten andel av de försäkringsbedrägerier som upptäcks. Endast 37 % av polisanmälningarna leder till lagförning trots att försäkringsföretagen bara polisanmäler ärenden som anses vara väl styrkta, själva tillhandahåller en bedrägeriutredning samt att det alltid finns en identifierad misstänkt gärningsman - nämligen försäkringstagaren. Dessutom är de utdömda straffen i allmänhet låga. Att göra en polisanmälan upplevs därför av många försäkringsföretag som meningslöst och kostsamt i det enskilda försäkringsärendet.

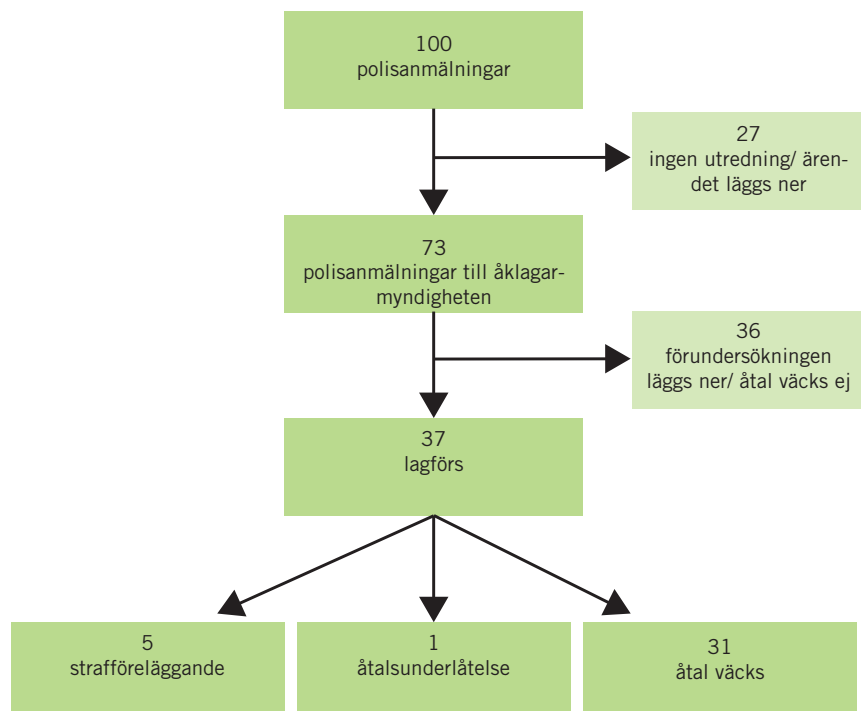
Polisanmälda försäkringsbedrägerier

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Av 100 polisanmälda försäkringsbedrägerier är det 27 stycken som läggs ner. 73 anmälningar skickas över till Åklagarmyndigheten som lägger ned drygt hälften av förundersökningarna. Endast 37 anmälningar leder till att någon lagförs, varav 5 leder till strafföreläggande och 1 till åtalsunderderrättelse. 31 av de 100 inkomna polisanmälningarna leder således till åtal. Siffran måste anses vara låg eftersom nästan alla polisanmälningarna görs av försäkringsföretag vars utredningar huvudsakligen genomförs av före detta poliser. Endast ärenden som anses vara väl styrkta lämnas över till polisen. Vid ett försäkringsbedrägeri finns det alltid en misstänkt gärningsman nämligen försäkringstagaren. En polisanmälan kan därför i princip aldrig avskrivas med motiveringen att det saknas en misstänkt gärningsman. I de allra flesta fall leder åtal till en fällande dom.

Vad händer med polisanmälda försäkringsbedrägerier?

Genomsnitt för åren 2009- 2013

Källa: Statistik från Polisen och Åklagarmyndigheten.

Branschens arbete mot försäkringsbedrägerier

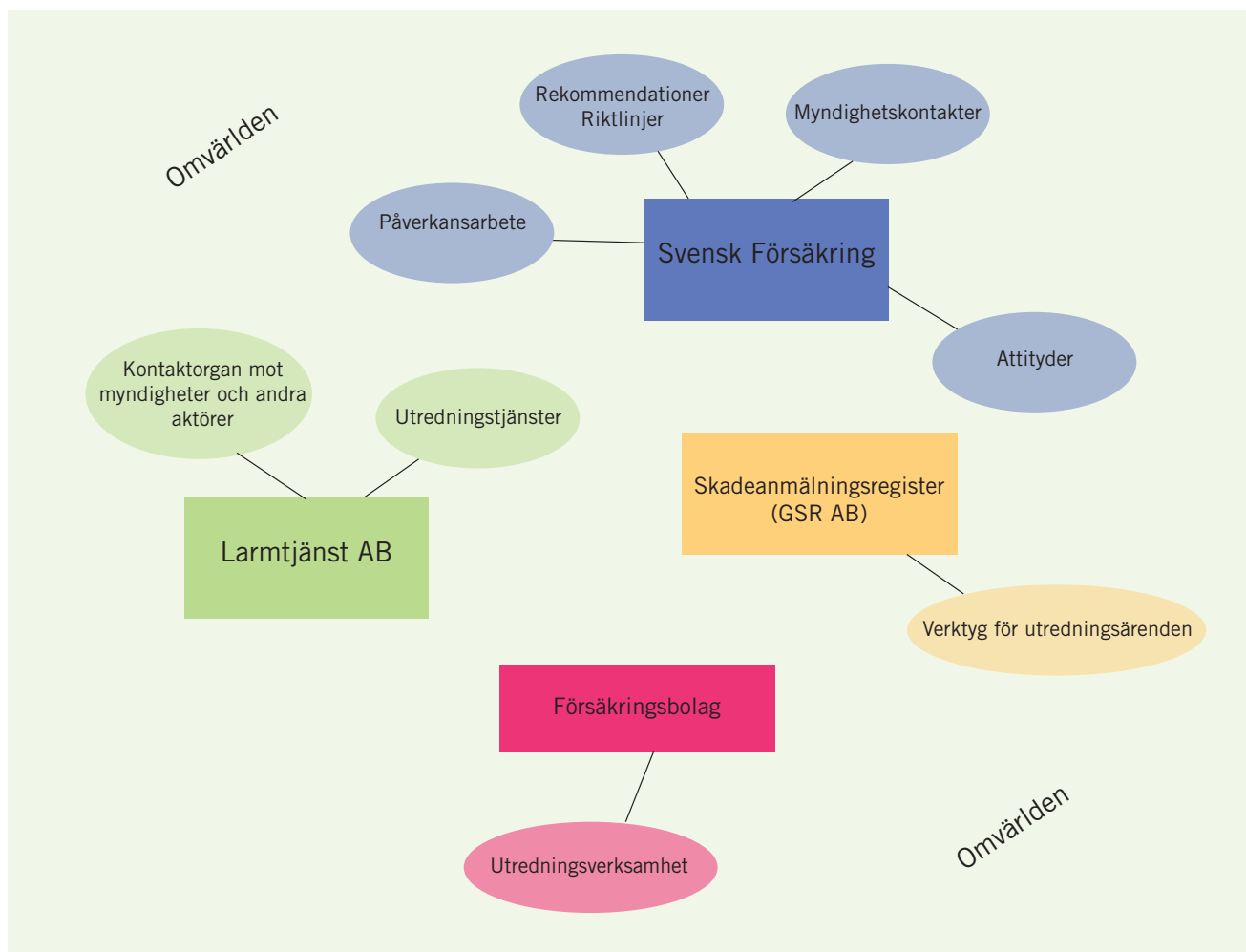
Försäkringsbranschen har en skyldighet att värna om de ärliga kunderna genom att bekämpa försäkringsbedrägerier. Detta arbete bedrivs både genom de enskilda försäkringsföretagens utredningsverksamhet och genom branschgemensamma insatser.

Regeringen har varit tydlig med att huvudansvaret för att utreda försäkringsbedrägerier ligger på försäkringsföretagen själva. Av denna anledning har alla de större försäkringsföreta-

gen byggt upp egna utredningsenheter. Försäkringsföretagens utredare har i allmänhet en bakgrund som poliser och är vana vid att göra brottsutredningar. Det finns ungefär 140 utredare

anställda av skadeförsäkringsföretagen och de genomför ungefär 7 000 bedrägeriutredningar årligen. Försäkringsföretagen arbetar även med förebyggande åtgärder för att förhindra försäk-

Branschens arbete mot försäkringsbedrägerier

ringsbedrägerier, t.ex. genom information eller genom att utforma villkor och skaderegleringsprocesser så att bedrägerier inte uppmuntras. Det finns även flera olika branschgemensamma organisationer som bidrar till att motverka försäkringsbedrägerier. Branschorganisationen Svensk Försäkring arbetar med flera olika aktiviteter för att påverka myndigheter att prioritera insatser för att motverka bedrägeribrottslighet, att åstadkomma

förändringar i lagstiftning och att påverka allmänhetens attityder till försäkringsbedrägerier. Svensk Försäkring har också tagit fram riktlinjer för försäkringsföretagens bedrägeriutredningar. Riktlinjerna syftar till att säkerställa god etik och hög kompetens i utredningsverksamheten.

Svensk Försäkrings båda dotterbolag Larmtjänst och Skadeanmälningsregister (GSR AB) har också viktiga roller i arbetet för att motverka försäkringsbe-

drägerier. Larmtjänst tillhandahåller branschgemensamma utredningstjänster, tar emot tips från allmänheten och har en viktig roll i kontakter med polis och andra myndigheter. GSR AB tillhandahåller ett gemensamt register över försäkringsskador, vilket är ett viktigt verktyg för att förhindra felaktiga skadeutbetalningar och för att välja ut vilka skador som försäkringsföretagen ska utreda närmare.

Hinder för en effektiv bedrägeribekämpning

- Attityder hos allmänheten
- Begränsade förutsättningar för branschens utredningsverksamhet
- Begränsade förutsättningar för samverkan mellan myndigheter och försäkringsbransch
- Få polisanmälningar från branschen
- Låg prioritet hos polis och åklagare
- Låga straffpåföljder
- Ökat inslag av organiserad brottslighet
- Risk att försäkringsersättningar används för penningtvätt

Om Larmtjänst och GSR

Larmtjänst är en branschgemensam organisation för sakförsäkringsföretag med syfte att bekämpa försäkringsrelaterad brottslighet samt att stödja försäkringsföretagens utredningsverksamhet vid oklara försäkringsfall. I arbetet mot försäkringsbedrägerier tillhandahåller Larmtjänst utredningstjänster som dokumentanalyser, brandtekniska analyser, utlandsutredningar, fordons- och nyckelanalyser och tar emot tips från allmänheten.

GSR AB:s huvudsakliga uppgift är att tillhandahålla ett branschgemensamt register över skadeanmälningar. Syftet med registret är att förhindra felaktiga skadeutbetalningar. Genom registret kan försäkringsföretagen även se skadeanmälningar som gjorts till andra försäkringsföretag och på så sätt förhindra att det görs utbetalningar för samma skada från flera försäkringsföretag.

Försäkringsbedrägerier och organiserad brottslighet

Svensk Försäkring har låtit forskare vid Umeå universitet genomföra en studie över kopplingen mellan försäkringsbedrägerier och annan brottslighet. I studien jämförs data över alla de individer som återfinns i misstankeregistret för "brott mot försäkringsbolag" (åren 1995-2011) med uppgifter från lagföringsregistret för andra brott. Studien omfattade data om 5 318 individer.

Studien visar att försäkringsbedrägerier i stor utsträckning är ett tillfällighetsbrott som begås av generalister, dvs. individer som begår många olika typer av brott. Försäkringsbedrägeri är inte i

sig ett "karriärinriktat" brott av brottslingar som är specialiserade på just försäkringsbedrägerier. I stället tycks försäkringsbedrägerier antingen utföras av slump (t.ex. påplussning när man faktiskt drabbats av skada) eller som ett kompletterande brott hos en brottsbelastad individ som utför många olika typer av brott.

Studien visar dock att försäkringsbedrägeri till viss del är kopplad till organiserad brottslighet. Det finns särskilt en koppling mellan försäkringsbedrägerier och ett kluster av individer som begår en kombination av ekonomiska brott och organiserade

brott. Ungefär en tiondel av de personer som registerats i misstankeregistret för brott mot försäkringsföretag är lagförda för brott kopplade till organiserad brottslighet. Dessa individer utgör sannolikt en relativt stor andel av populationen av organiserade brottslingar i Sverige. Även om en förhållandevis låg andel av försäkringsbedrägerierna är kopplade till organiserad brottslighet kan det trots allt vara så att just försäkringsbedrägerier är en mycket intressant brottsform för organiserad brottslighet.

Källa: Alalehto T & Larsson D (2014), "Försäkringsbedragaren kriminella historik", Umeå universitet.

Box 24043, 104 50 Stockholm Karlavägen 108 ,Tel 08 - 522 785 00
www.svenskforsakring.se och www.larmtjanst.se